

М Н Е Н И Е
на проф. дфн Иван Вълчев Кънчев

О т н о с н о:

конкурс за доцент по направление 2.1. Филология (социолингвистика на испанския език), обявен в ДВ, брой 35 от 12.04.2013 г., с единствен кандидат гл. ас. д-р Адриана Христова Миткова, член на Катедрата по испанистика и португалистика на ФКНФ при Софийския университет “Свети Климент Охридски”

0. Встъпителни бележки

Оценката ми, изказана експлицитно под формата на *мнение*, се отнася до публикациите на д-р А. Миткова с приноси: а) в социолингвистиката на испанския език и б) в приложното езиковедие с методологически модели на чуждоезиковото обучение във ВУЗ.

1. За хабилитационния труд, озаглавен *Жената и езикът в испанския социокултурен контекст*, София, УИ “Свети Климент Охридски”, 2013 (200 страници).

Внимателният прочит на труда поражда усещането за препокриване на *темата с обекта* на изследването. Успешното научно преодоляване на биологичния детерминизъм с метода на социалния конструктивизъм позволява на нашата авторка да се солидаризира с идеята, изложена във консултираните източници, че *родът (gender)* е “социален конструкт”, надграждащ биологичния *пол (sex)* посредством норми на обществено поведение, които актуализират дискурсивно социалната идентичност на човешкия индивид, принадлежащ към дадена социална категория в рамките на своята социална група. Така формулиран социалният пол и неговата актуализация с дискурсивни средства, проектирани като обект на социолингвистиката; критиката следва да приеме труда, в неговата цялост (от две симетрични части, всяка от които е подразделена на две глави), като *теория* (за същността) и *методология* (за изследване) на женската идентичност (в диахрония: *промяна* и синхрония: *функция*) “в испанския социокултурен контекст”.

Първа част (стр. 12-59)

Първа глава (стр.15-27) е критичен преглед на социологическите и социалнопсихологическите теории, залегнали в джендър-изследванията от втората половина на ХХ в. В строга последователност са изяснени взаимоотношенията между:

- 1) социален *статус* и социална *роля* на човека в обществото,
- 2) *полът* (*sex* –биологичен детерминизъм) и *родът* (*gender* – полът като социален конструкт и подходът към него с метода на социалния конструктивизъм),
- 3) социалнополова идентичност: *личностна* и *социална* (ср. норма: *индивидуална* и *езикова*).

Втора глава (стр. 29-59) е оценка на схващанията за връзката между *пол* (*gender*) и *език* в социолингвистиката, произтичащи от различни гледни точки и подходи (антропология, диалектология, биологичен и социокултурен детерминизъм, вариационна социолингвистика, критика на женската реч, схващане за езиковия сексизъм, теория за различното и т.н.). Отделено е място и на основните социолингвистични понятия, приложени във Втората част (престиж и стигма, табу и евфемизъм, дискурс, съревнователен и кооперативен стил, езикова вежливост и др.). Експлицитно е приложена оперативната формула на Косериу, *alcances y límites* (“постижения и предели на възможностите”), съчетана с критичен подход, без да се робува на величия от ранга на Йелмслев, Йесперсен, Лейков и др.

Във връзка с посочената формула за анализ и оценка, заслужава да се изтъкне нейната оперативност в извода на нашата авторка:

“ .....в нито една от водещите теории не се поставя въпросът за взаимоотношението между *език*, *социална идентичност* и *социален контекст*”. Заключение то препраща недвусмислено към “пределите на възможностите”, които Миткова преодолява и творчески надгражда в следващите две глави.

Втора част (стр. 61-200)

Първа глава (стр. 63-106) проследява влиянието на социалните фактори върху изграждането на женската идентичност в испанското общество.

По същество е чиста *диахрония*, защото женската идентичност не е изначална даденост, а се изгражда в рамките на динамичен процес, който предполага *надграждане*.

Втора глава (стр.107-179) по съдържание и структура е същинска социолингвистика на женската идентичност в испанското общество. Цялото изложение, включително и задълбоченият анализ на богатия

емпиричен материал, разкрива функцията на женствеността, а това е *синхронията* на разработения проблем: стилът на женската реч не е биология, а създадена и пресъздадена култура и в този смисъл може да бъде само динамична.

Приносите на монографията отговарят на изискванията за участие на Адриана Миткова в обявения конкурс с хабилитационен труд.

2. За публикациите, свързани с темата на хабилитационния труд

Четири публикации, посветени на социолингвистични проблеми, свързани с женската реч (стереотипни виждания и предразсъдъци по отношение на женската реч, употреба на умалителните форми в речта на жената, факторът *пол* и езиковите средства с експресивна функция, *табу* и *евфемизъм* в речевото поведение на жената) са разположени във времето като предисловие и послеслов към хабилитационния труд.

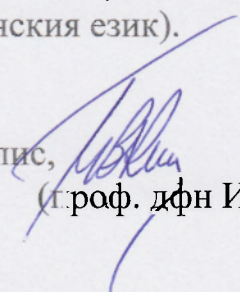
3. За трудове из областта на испанската и приложната лингвистика

Измежду представените трудове с теоретичен и приложен характер, които са резултати на творческа и целенасочена дейност, заслужаваща оценка с положителен знак, специално внимание следва да се отдели на статиите, свързани с темата за глаголния вид, изследвана в докторската дисертация. С тези сполучливи разработки нашата авторка се утвърди като безспорен специалист по *аспектология* и *типология* в светлината на научното наследство на Е. Косериу за диалектиката между *норма*, *система* и *езиков тип*.

4. Заключение

С научните приноси на своите публикации – с теоретичен и приложен характер-, както и с успешната си преподавателска дейност, гл. ас. д-р Адриана Христова Миткова отговаря на всички изискванията да ѝ бъде присъдена административната длъжност *доцент* по направление 2.1. филология (социолингвистика на испанския език).

София, 22 юли 2013 г

Подпис,
(проф. д-р Иван Кънчев)